

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منطق سال دهم انسانی چاپ ۱۴۰۰

نمونه سؤالات استاندارد و تالیفی و حل تمرینات و

فعالیت های درس هشتم منطق (قیاس اقترانی)

مؤلف: سید احمد صمدانی اقدم

استان آذربایجان شرقی

***تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد:**

- ۱- در قیاس استثنایی ، اجزای نتیجه در میان مقدمات پخش شده باشد. غ
- ۲- در قیاس اقترانی در صورتی که هر دو مقدمه سالبه باشند، قیاس حتماً عقیم خواهد بود. غ
- ۳- در قیاس اقترانی اگر حدوسط در مقدمه ی دوم،محمول باشد، "شکل چهارم" است. غ
- ۴- قیاس اقترانی شرطی، یا از دو مقدمه ی شرطی تشکیل می شود یا از یک مقدمه ی حمله و یک مقدمه ی شرطی. ص
- ۵- در قیاس اقترانی از دو قضیه سلبی هرگز نتیجه درستی به دست نمی آید، لذا نتیجه ی هیچ کدام از ضروب منتهج سالبه نمی باشد. غ
- ۶- یکی از انواع قیاس اقترانی، قیاس اقترانی شرطی است که از دو قضیه حمله تشکیل می شود. غ
- ۷- شرط سوم برای بررسی اعتبار قیاس اقترانی این است که اگر موضوع یا محمول در نتیجه دارای علامت مثبت بودند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند. ص
- ۸- پس از حذف کردن حد وسط، محمول نتیجه از مقدمه دوم و موضوع نتیجه از مقدمه اول به دست می آید. ص
- ۹- هنگام بررسی اعتبار یک قیاس ، به موضوع یا محمولی که در نتیجه مثبت اند، کاری نداریم. غ
- ۱۰- در صورتی که از قیاسی که حد وسط در آن تکرار نشده است، نتیجه گیری شود، دچار مغالطه "توسل به احساسات" می شود. غ
- ۱۱- قیاس اقترانی به دو قسم حمله و شرطی تقسیم می شود. ص
- ۱۲- شرط اول برای بررسی اعتبار قیاس اقترانی این است که هر دو مقدمه نباید کلی باشد. غ
- ۱۳- هر کدام از دو مقدمه ی قیاس ممکن است یکی از محضورات چهارگانه باشد. ص
- ۱۴- اگر در قیاسی حدوسط تکرار شده باشد، اما نتیجه آنها صحیح نیستند، این گونه قیاس ها را نامعتبر می نامند. ص
- ۱۵- در قضایای شخصی برای تعیین همه مصادیق موضوع، برای موضوع قضایای شخصی از علامت مثبت (-) استفاده میکنیم. ص
- ۱۶- شرط دوم برای بررسی اعتبار قیاس اقترانی این است که حدوسط در هر دو مقدمه علامت مثبت نداشته باشد. غ
- ۱۷- اگر در بررسی اعتبار قیاس، هر دو مقدمه سالبه باشد، قیاس معتبر است. غ
- ۱۸- در سور کلی، همه مصادیق موضوع با علامت (+) مشخص می شود. ص
- ۱۹- یکی از شرایط اعتبار قیاس این است که حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد. ص

*** جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید:**

۲۰. در قیاس اقترانی لفظی را که در هر دو مقدمه تکرار می شود، می نامند. (حدوسط)
۲۱. در شکل اول قیاس اقترانی ، حد وسط در مقدمه ی اول و در مقدمه ی دوم است. (محمول - موضوع)
۲۲. در شکل چهارم قیاس اقترانی ، حدوسط در مقدمه ی اول و در مقدمه ی دوم است. (موضوع - محمول)
۲۳. هرگاه حدوسط در هر دو مقدمه "موضوع" واقع شود، قیاس اقترانی را تشکیل می دهد. (شکل سوم)
۲۴. در قیاس اقترانی ، مقدمه ای را که محمول نتیجه در آن باشد، می نامیم. (مقدمه دوم)
۲۵. در قیاس اقترانی ، مقدمه یا قضیه ای که موضوع نتیجه در آن آمده باشد، نام دارد. (مقدمه اول)

۲۶. در صورتی که قیاسی یکی از شرایط سه گانه معتبر بودن قیاس نداشته باشد،..... خواهد بود در صورتی که

هر سه شرط را برآورده کند، آن را می نامند. (نامعتبر - معتبر)

۲۷. محمول قضایای شخصیه (از نظر دامنه مصادیق)، از قانون قضایای محصوره تبعیت می کنند. (محمول)

۲۸. در قضایای همه مصادیق محمول و در قضایای برخی از مصادیق محمول مورد نظر گوینده اند. (سالبه - موجب)

۲۹. در قیاس اقترانی اجزای در دو مقدمه ی قیاس پخش شده است. (نتیجه)

۳۰. لازم است موضوع یا محمول یکی قرین موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع قیاس، می گویند. (اقترانی)

۳۱. پس از حذف حد وسط ، از مقدمه اول و آن از مقدمه دوم بدست می آید. (موضوع نتیجه - محمول)

۳۲. شرط اول برای نتیجه گیری از یک قیاس،... (به صورت لفظی و معنایی) است تا دو قضیه بایکدیگر ارتباط پیدا کنند. (تکرار حد وسط)

۳۳. قیاس اقترانی به دو قسم و تقسیم می شود. (شرطی - حملی)

* گزینه ی صحیح را انتخاب کنید:

۳۴- کدام عبارت نادرست است؟ (گزینه ۱)

- ۱) شرط اول برای نتیجه گیری صحیح از دو قضیه حملی ، تکرار حد وسط است.
- ۲) سور قضایای کلی مشخص می کند که همه مصادیق موضوع ، مورد نظر گوینده هستند.
- ۳) سور قضایای جزئی نشان می دهد که برخی از مصادیق موضوع ، مورد نظر گوینده هستند.
- ۴) در قضایای سالبه همه مصادیق موضوع و در قضایای موجه برخی از مصادیق محمول مورد نظر گوینده اند.

۳۵- در تعیین و بررسی اعتبار قیاس گذاشتن: (گزینه ۱)

- ۱) علامت مثبت برای همه مصادیق و علامت منفی برای برخی از مصادیق است.
 - ۲) علامت منفی برای همه مصادیق و علامت مثبت برای برخی از مصادیق است.
 - ۳) علامت مثبت برای برخی از مصادیق و علامت منفی برای همه مصادیق است.
 - ۴) علامت منفی برای برخی از مصادیق و علامت مثبت برای همه مصادیق است.
- ۳۶- در قضایای شخصیه برای موضوع و محمول از نظر دامنه مصادیق به ترتیب: (گزینه ۱)

- ۱) از علامت مثبت و از قانون محمول قضایای محصوره استفاده می کنیم.
- ۲) از علامت منفی و از قانون موضوع قضایای محصوره استفاده می کنیم.
- ۳) از علامت منفی و از قانون محمول قضایای محصوره استفاده می کنیم.
- ۴) از علامت مثبت و از قانون موضوع قضایای محصوره استفاده می کنیم.

***هریک از گزینه‌های ستون راست با یکی از گزینه‌های ستون چپ مناسبت دارد، آنها را در کنار هم بنویسید:**

۱. علامت منفی	۳۷- جزء مشترک دو قضیه (۴)
۲. علامت مثبت	۳۸- شرط اول برای نتیجه گیری از قیاس (۳)
۳. عدم سالبه بودن هر دو مقدمه	۳۹- از شرایط معتبر بودن قیاس (۵)
۴. حد وسط	۴۰- نشانگر اعتبار قیاس برای همه مصادیق (۲)
۵. تکرار حد وسط	۴۱- نشانگر اعتبار قیاس برای برخی از مصادیق (۱)
۶. سالبه بودن مقدمه دوم	

***پاسخ کوتاه بدهید:**

۴۲- منظور از حد وسط چیست؟ با ذکر مثال آنرا نشان دهید؟

به جزء مشترک میان دو قضیه حد وسط می گویند پس از حذف کردن حد وسط، موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید. مثال: هر حیوانی جاندار است. بعضی حیوان ها آبی هستند. ∴ بعضی جانداران آبی هستند.

۴۳- قیاس اقترانی ذیل، شکل چندی می باشد؟

هر ب الف است	بعضی الف ب است	هر ب الف است	هر ج الف است
هیچ ب ج نیست	هیچ ب ج نیست	هیچ ج الف نیست	هیچ ب ج است
شکل سوم	شکل اول	شکل دوم	شکل چهارم

۴۴- وجه تسمیه و نام گذاری قیاس اقترانی به این نام چیست؟ توضیح دهید. بنویسید.

نمی توان از دو قضیه ای که ارتباطی بایکدیگر ندارند، نتیجه ای به دست آورد. برای آنکه رابطه ای میان دو قضیه برقرار باشد، باید جزء مشترکی میان آنها وجود داشته باشد. به عبارت دیگر لازم است موضوع یا محمول یکی قرین موضوع یا محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس قیاس اقترانی می گویند.

۴۵- شرط اول برای نتیجه گیری از یک قیاس چیست؟ مثال بزنید.

برای بررسی اعتبار قیاس اقترانی، نخست شرط اول (هر دو مقدمه نباید سالبه باشند) را بررسی می کنیم.

هیچ الف ب نیست.

هیچ ب ج نیست.

هر دو مقدمه سالبه هستند.

(قیاس نامعتبر است)

۴۶- مغالطه عدم تکرار حد وسط را با ذکر مثال تعریف کنید؟

شرط اول برای نتیجه گیری از یک قیاس، تکرار حد وسط (به صورت لفظی و معنایی) است. تادوقضیه بایکدیگر ارتباط پیدا کنند. در صورتیکه از قیاسی که حد وسط در آن تکرار نشده است، نتیجه گیری شود، فرد دچار مغالطه عدم تکرار حد وسط می شود.

مثال: انگور شیرین است؛ شیرین همسر خسرو است؛ پس: انگور همسر خسرو است. (معنایی)

یخ از آب است؛ آب مایع است؛ پس: یخ مایع است. (لفظی)

۴۷- باتوجه به مبحث اشکال چهارگانه ی قیاس، به سوال های زیر پاسخ دهید:

الف- یکی از شرایط معتبر بودن قیاس اقترانی را بنویسید: (یکی از شرایط سه گانه ص ۷۷)

ب- لفظی که در هر دو مقدمه دیده می شود اما در نتیجه حذف می شود، چه نام دارد؟ (حد وسط)

ج- اگر قیاس اقترانی زیر "شکل چهارم" باشد، مقدمه ی دوم را چگونه کامل می کنید؟

"هر الف ب است. هر است." (ج = الف)

د- در مثال زیر شکل قیاس را بیابید و علت آن را بنویسید.

هوا جسم است، هر جسمی دارای وزن است، هوا دارای وزن است

(شکل اول چون حد وسط در مقدمه اول محمول و در مقدمه دوم موضوع)

۴۸- نوع مغالطات زیر در موارد زیر مشخص کنید:

۱- هراسان + جسم - است. بعضی جسم - کتاب - است. پس بعضی انسان - کتاب - است. (قیاس نامعتبر)

۲- مینا دوست من است، مینا پرنده است. پس دوست من پرنده است. (مغالطه عدم تکرار حد وسط)

۳- دوست صمیمی من آذر است؛ آذر نهمین سال ماه است. پس: دوست صمیمی من نهمین ماه سال است.

(مغالطه عدم تکرار حد وسط)

۴- هوا تار است. تار از آلات موسیقی است. پس هوا یکی از آلات موسیقی است. (مغالطه عدم تکرار حد وسط)

۵- هر الف + ب - است، بعضی ب - ج + نیست. پس بعضی الف - ج + نیست. (قیاس نامعتبر)

۶- انسان از خاک است. خاک از جمادات است. پس انسان از جمادات است. (مغالطه عدم تکرار حد وسط)

۷- بعضی انسانی - سنگ + نیست. بعضی انسان ها - مهندس - اند. پس بعضی سنگ ها - مهندس - اند. (قیاس نامعتبر)

۸- شیر حیوان است. شیر مایع است پس حیوان مایع است. (مغالطه عدم تکرار حد وسط)

۹- فیروزه دوست من است، فیروزه سنگی گرانبها است. پس: دوست من سنگی گرانبها است. (مغالطه عدم تکرار حد وسط)

۱۰- شیر مایعی خوراکی است، شیر حیوانی درنده است. پس: مایعی خوراکی حیوانی درنده است. (مغالطه عدم تکرار حدّوسط)

۱۱- هر میوه ای-جسم- است. بعضی جسم ها-عاقل- هستند. پس بعضی میوه ها-عاقل- هستند. (قیاس نامعتبر)

۱۲- بعضی ج-د+ نیست. بعضی د-م- است. پس بعضی ج-م+ نیست. (قیاس نامعتبر)

۴۹- علت عدم تکرار حدّوسط در استدلال های زیر را بیان کنید:

۱- آب از اکسیژن وهیدروژن است، اکسیژن وهیدروژن قابل احتراق اند، پس آب قابل احتراق است.

(حد وسط در هر دو مقدمه عینا تکرار نشده است.)

۲- «عشق» کلمه است و «کلمه» نقطه ندارد، لذا عشق نقطه ندارد. (حد وسط در هر دو مقدمه به یک معنا نیست.)

۵۰- دامنه مصادیق موضوع ومحمول قضایای زیر را با علامت مثبت ومنفی مشخص کنید:

* هیچ انسانی + سنگ + نیست.

* دماوند + بلندترین قله ایران - است.

* بعضی کتاب ها - منطقی + نیستند.

* علی + دانش آموز دهم انسانی - است.

* هر دانشجویی + دیبلمه - است.

* بعضی شهرها - پرجمیت - هستند.

* پاسخ کامل دهید:

۵۱- چرا استدلال های زیر دارای نتیجه نیستند؟ علت را بیان کنید:

هر کتابی جسم است.

هر شهری دارای جمعیت است

هر انسانی دارای روح است.

بعضی روستا سرسبز نیست.

چون در هر دو قیاس ، دو مقدمه هیچ ارتباطی با یکدیگر ندارند وحدّوسط ندارد.

۵۲- اشکال چهارگانه قیاس اقترانی با ذکر مثالی برای هریک نشان دهید.

(شکل چهارم)

(شکل سوم)

(شکل دوم)

(شکل اول)

ب الف

ب الف

الف ب

الف ب

(مقدمه اول)

ب ج

ب ج

ج ب

ب ج

(مقدمه دوم)

∴ الف ج

∴ الف ج

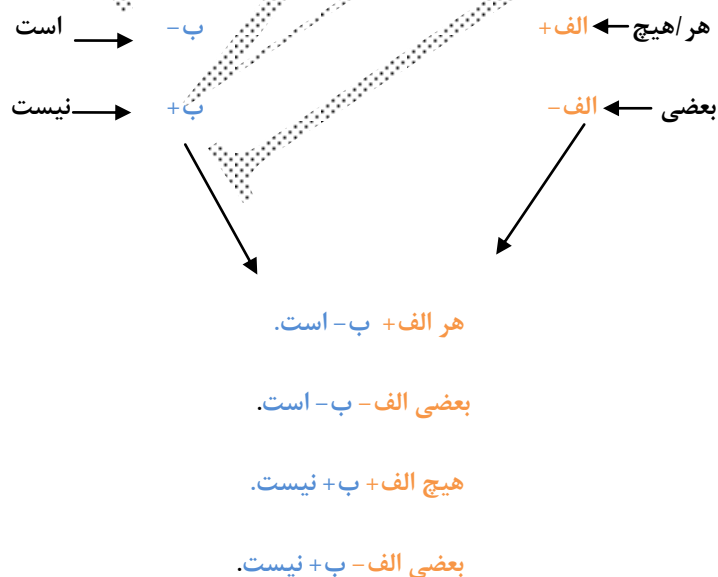
∴ الف ج

∴ الف ج

۱- حد وسط تنها نقش ارتباطی میان دو مقدمه استدلال دارد و در نتیجه استدلال حذف می شود. ۲- موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول آن از مقدمه دوم به دست می آید. ۳- کیفیت نتیجه در قیاس اقترانی از این قانون کلی پیروی می کند که اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد، نتیجه نیز سالبه خواهد بود بنابراین با مشاهده مقدمات قیاس می توانیم تشخیص دهیم که نتیجه سالبه است یا موجه. اگر نتیجه قیاس از این قانون پیروی نکرده باشد، آن قیاس نامعتبر است. مثال: بعضی الف با است هر ج ب است. بعضی الف ج نیست. ۵۴- با طرح مثالی دامنه مصادیق موضوع و محمول را در قضایای شخصی به تعیین علامت + / - بررسی کنید.

در قضایای شخصی نیز همه مصادیق موضوع (که یک فرد مشخص است) مورد نظر اند؛ لذا همواره برای موضوع قضایای شخصی از علامت مثبت (+) استفاده می کنیم. مانند: سقراط + انسان است. ابن سینا + تاجر نیست. محمول قضایای شخصی (از نظر دامنه مصادیق)، از قانون محمول قضایای محصوره تبعیت می کنند مانند: سقراط انسان است. ابن سینا تاجر + نیست. ۵۵- با طرح مثالی دامنه مصادیق موضوع و محمول برای تعیین اعتبار یک قیاس را بررسی کنید.

سور قضایای کلی مشخص می کند که همه مصادیق موضوع، مورد نظر گوینده هستند و سور قضایای جزئی نشان می دهد که برخی از مصادیق موضوع، مورد نظر گوینده هستند. اکنون درباره محمول قضایا قاعده زیر را در نظر می گیریم: در قضایای سالبه همه مصادیق محمول و در قضایای موجه برخی از مصادیق محمول. مورد نظر گوینده اند این دو نکته ساده اساس تعیین اعتبار یک قیاس اند. لذا برای آنکه در بررسی اعتبار قیاس، این دو نکته را به خاطر داشته باشیم، با گذاشتن علامت مثبت (+) برای همه مصادیق و علامت منفی (-) برای برخی از مصادیق، دامنه مصادیق موضوع و محمول قضایای محصوره را به صورت زیر مشخص می کنیم:

۵۷- شرایط معتبر بودن قیاس را توضیح دهید.

برای آنکه قیاسی معتبر باشد، باید علاوه بر رعایت قانون نتیجه قیاس، سه شرط زیر دربارۀ آن صادق باشد

۱. حداقل یکی از مقدمات موجبۀ باشد ۲. حد وسط حداقل در یکی از مقدمات دارای علامت مثبت باشد

۳. هر کدام از موضوع یا محمول که در نتیجه علامت مثبت داشتند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند در صورتی که قیاسی

یکی از شرط های فوق را نداشته باشد، نامعتبر خواهد بود در صورتی که هر سه شرط را برآورده کند، آن را معتبر می نامند.

۵۸- اعتبار یا عدم اعتبار قیاس های زیر را مشخص کنید. در صورت عدم اعتبار، اولاً مشخص کنید که کدام شرط را

نداشته است ثانیاً دلیل آن چیست؟

(۱) هر الف + ب - است. بعضی الف - ج + نیست. پس بعضی ب - ج + نیست. (معتبر)

(۲) هر قیاسی استدلال است. هیچ قیاسی تمثیل نیست. پس بعضی استدلال تمثیل نیست. (معتبر)

(۳) بعضی الف - ب - است. بعضی ب - ج - است. پس بعضی الف - ج - است.

(نامعتبر، زیرا حد وسط در هر دو مقدمه علامت - دارد)

(۴) برخی کتاب ها - مقدس - هستند. همه امامزاده ها + مقدس - هستند. پس برخی کتاب ها - امامزاده - هستند.

(نامعتبر، زیرا حد وسط در هر دو مقدمه علامت - دارد)

(۵) بعضی سنگ ها - سبز -ند. بعضی سبزها - جامد + نیستند. پس بعضی سنگ ها - جامد + نیستند.

(نامعتبر، زیرا حد وسط در هر دو مقدمه علامت - دارد)

(۶) هر انسانی + دارای روح - است. بعضی جنیم - انسان - است. پس بعضی دارای روح - جسم - است. (معتبر)

(۷) بعضی کتاب ها - مفید + نیستند. هر کتابی + خواندنی - است. پس بعضی مفید - خواندنی + نیست.

(نامعتبر زیرا علامت محمول در نتیجه + ولی در مقدمۀ دوم - است)

(۸) هیچ نوزادی + پدر + نیست. هر مرد دارای فرزند + پدر - است. پس هیچ نوزادی + مرد دارای فرزند + نیست. (معتبر)

(۹) هر کبوتری + حیوان - است. بعضی حیوان - دارای چهار پا + نیست. پس بعضی کبوتر - دارای چهار پا + نیست.

(نامعتبر، زیرا حد وسط در هر دو مقدمه علامت - دارد)

۱۰) هیچ س + ش + نیست. بعضی م - س - است. پس بعضی ش - م + نیست.

(نامعتبر زیرا علامت محمول در نتیجه + ولی در مقدمه دوم - است)

۱۱) هیچ ک + ث + نیست. هیچ ث + د + نیست. پس هیچ ک + د + نیست.

(نامعتبر زیرا هر دو مقدمه سالبه است)

۱۲) بعضی ف - ر + نیست. بعضی ر - س - است. پس بعضی ف - س + نیست.

(نامعتبر زیرا علامت محمول در نتیجه + ولی در مقدمه دوم - است)

۱۳) هیچ مرغی + تخم مرغ + نیست. هیچ تخم مرغی + حیوان + نیست. پس هیچ مرغی + حیوان + نیست.

(نامعتبر زیرا هر دو مقدمه سالبه است)

۱۴) بعضی ص - ک + نیست. هر ص + ق - است. بعضی ک - ق + نیست.

(نامعتبر زیرا علامت محمول در نتیجه + ولی در مقدمه دوم - است)

۱۵) بعضی فلزات - حیوه + نیستند. بعضی عایق ها - حیوه + نیستند. پس بعضی فلزات - عایق + نیستند.

(نامعتبر زیرا هر دو مقدمه سالبه است و نیز علامت محمول در نتیجه + ولی در مقدمه دوم - است)

۶۰- شرایط اعتبار قیاس های زیر را مشخص کنید و علت آن را بنویسید:

معتبر	بعضی ب - الف + نیست.	معتبر	هر ب + الف - است.
* نامعتبر	هر ب + ج - است.	* نامعتبر	بعضی ج - ب + نیست
	بعضی الف - ج + نیست.		بعضی الف - ج + نیست
	علت: زیرا علامت محمول در نتیجه +		علت: زیرا علامت محمول در نتیجه +
	ولی در مقدمه دوم - است		ولی در مقدمه دوم - است

@ جواب تمرینات درس هشتم: قیاس اقترانی

تمرین ص ۷۳: شکل سوم؛ شکل دوم؛ شکل چهارم؛ شکل اول

توجه: در این تمرین ممکن است برخی از قیاس ها نامعتبر باشند در اینجا تنها درباره شکل قیاس سؤال شده است، نه

اعتبار قیاس

تمرین ص ۷۴: برگ در مقدمه اول به معنای «برگ درخت» در مقدمه دوم به معنای «برگه کاغذ» است. انسان در مقدمه

اول به معنای «مصدق خارجی انسان» و در مقدمه دوم به معنای "لفظ انسان" است. (به تفاوت میان مصداق خارجی و لفظ در بخش دوم کتاب اشاره شد.)

تمرین ۷۵: در مورد اول قانون نتیجه قیاس رعایت نشده است زیرا هر دو مقدمه موجهه است و نتیجه باید موجهه باشد در حالی که نتیجه سالبه است. و در مورد دوم رعایت شده است و در دو مورد (سوم و چهارم) بعدی رعایت نشده است. یعنی مقدمات سالبه وجود دارد و نتیجه باید سالبه باشد، در حالی که نتیجه آنها به صورت موجهه آمده است.

*هیچ نشخوار کننده ای + گوشت خوار + نیست.

*ارگ بم + در اثر زمین لرزه آسیب دیده - است.

*بعضی گیاهان - سمی - اند

*بعضی شترها - دو کوهانه + نیستند.

*هر گیاهی + نیازمند شرایط خاصی - است.

*سد لتیان + بزرگ + نیست.

تمرین ص ۸۰: در این تمرین تمامی حالات شکل دوم بررسی شده اند؛ چنان که ملاحظه می کنید، برای تعیین اعتبار یا عدم اعتبار این استدلال ها، نیازی به تعیین شکل قیاس نیست.

۱

هر الف ب - است

هر ج ب - است

هر الف ج است

معتبر * نامعتبر

۲

بعضی الف ب - است

هر ج ب - است

بعضی الف ج است

معتبر * نامعتبر

۳

هیچ الف + ب + نیست

هر ج + ب - است

هیچ الف + ج + نیست

معتبر * نامعتبر

۴

بعضی الف - ب + نیست

هر ج + ب - است

بعضی الف - ج + نیست

معتبر * نامعتبر

۵

هر الف ب - است

بعضی ج ب - است

بعضی الف ج است

معتبر * نامعتبر

← علت: شرط دوم را ندارد. (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است)

← علت: شرط دوم را ندارد. (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است)

← علت: ندارد

← علت: ندارد

← علت: شرط دوم را ندارد. (حد وسط در هر دو مقدمه منفی است)

۶

بعضی الف ب - است

بعضی ج ب - است

بعضی الف ج است.

معتبر * نامعتبر

۷

هیچ الف ب + نیست

بعضی ج - ب - است

بعضی الف - ج + نیست

معتبر * نامعتبر

۸

بعضی الف - ب + نیست

بعضی ج - ب - است

بعضی الف - ج + نیست

معتبر * نامعتبر

۹

هر الف ب + است

هیچ ج ب + نیست

هیچ الف ج + نیست

معتبر * نامعتبر

۱۰

بعضی الف ب - است

هیچ ج ب + نیست

بعضی الف ج - نیست

معتبر * نامعتبر

۱۱

هیچ الف ب نیست

هیچ ج ب نیست

هیچ الف ج نیست

معتبر * نامعتبر

← علت: شرط دوم را ندارد. (حد وسط در هر دو منفی است)

← علت: شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات -)

← علت: شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است).

← علت: ندارد

← علت: ندارد

← علت: چون شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه سالبه هستند)

۱۲

بعضی الف ب نیست

هیچ ج ب نیست

بعضی الف ج نیست.

معتبر * نامعتبر

۱۳

هر الف + ب - است

بعضی ج - ب + نیست

بعضی الف ج - + نیست

معتبر * نامعتبر

۱۴

بعضی الف ب - است

بعضی ج - ب + نیست

بعضی الف ج - + نیست

معتبر * نامعتبر

۱۵

هیچ الف ب نیست

بعضی ج ب نیست

بعضی الف ج نیست.

معتبر * نامعتبر

۱۶

بعضی الف ب نیست

بعضی ج ب نیست

بعضی الف ج نیست.

معتبر * نامعتبر

*** فعالیت تکمیلی ص ۸۲**

سؤال ۱ الف) حد وسط در دو مقدمه عینا تکرار نشده است. محمول در مقدمه اول «از خاک» است و موضوع در مقدمه دوم «خاک» است

ب) بر اساس شرط اول اعتبار قیاس، هنگامی که هر دو مقدمه قیاس سالبه باشد، قیاس نامعتبر است.

ج) حد وسط عینا تکرار نشده است. در مقدمه اول شیربه معنای «شجاع» است و در مقدمه دوم به معنای یکی از حیوانات وحشی است.

د) شرط دوم اعتبار قیاس را ندارد. حد وسط (سفید) در هر دو مقدمه منفی است.

ه) بر اساس شرط اول اعتبار قیاس، هنگامی که هر دو مقدمه قیاس سالبه باشد، قیاس نامعتبر است.

← علت: چون شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه سالبه هستند)

← علت: شرط سوم را ندارد. (ج در نتیجه + و در مقدمات - است)

← شرط سوم را ندارد (ج در نتیجه + و در مقدمات - است)

← شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه سالبه هستند)

← علت: شرط اول را ندارد (هر دو مقدمه سالبه هستند).

سؤال ۲ خیر؛ زیرا آنچه در نتیجه موضوع است، در مقدمه اول به کار می رود و آنچه در نتیجه محمول است، در مقدمه دوم به کار می رود؛ بنابراین با جا به جا کردن مقدمات قیاس شکل اول و ثابت نگه داشتن نتیجه، همچنان شکل اول را خواهیم داشت. برای تبدیل شدن شکل اول به چهارم، علاوه بر جا به جا کردن مقدمات، باید جای موضوع و محمول را در نتیجه عوض کرد.

سؤال ۳ فعالیت های تکمیلی

*

بعضی ب - الف - است

هیچ ج + ب + نیست

بعضی الف - ج + نیست

* معتبر نامعتبر

*

بعضی الف - ب - است

بعضی ب - ج - است

بعضی الف - ج - است

* معتبر نامعتبر

*

هیچ ب + الف + نیست

هر ب + ج - است

هیچ الف + ج + نیست.

* معتبر نامعتبر

*

هر ب + الف - است

بعضی ب - ج + نیست

بعضی الف - ج + نیست.

* معتبر نامعتبر

*

بعضی ب - الف + نیست

هر ج + ب - است

بعضی الف - ج + نیست

* معتبر نامعتبر

← علت: ندارد چون معتبر است

← علت: شرط دوم را ندارد (حدوسط در هر دو مقدمه منفی است).

← علت: شرط سوم را ندارد. (ج در نتیجه + و در مقدمات - است)

← علت: ندارد چون معتبر است

← علت: شرط دوم را ندارد (حدوسط در هر دو مقدمه منفی است).

*

بعضی الف - ب + نیست

هر ب + ج - است

بعضی الف - ج + نیست

معتبر * نامعتبر

*

بعضی ب - الف - است

هیچ ب + ج + نیست

بعضی الف - ج + نیست.

* معتبر نامعتبر

*

بعضی ب - الف - است

بعضی ج - ب - است

بعضی الف - ج - است.

معتبر * نامعتبر

← علت: شرط سوم را ندارد. (ج در نتیجه + و در مقدمات - است)

← علت: ندارد چون معتبر است

← علت: شرط دوم را ندارد (حدوسط در هر دو مقدمه منفی است).

SHANE